JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS GEORGES COSMAS

23 päivänä maaliskuuta 1999 *

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa Tribunale civile e penale di Milano on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen 29.10.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/98/ETY [1] 10 artiklan tulkinnasta. Tulkintaongelma koskee kolmansien saamien oikeuksien suojaa siinä tapauksessa, että sellaista musiikkiteosta koskeva lähioikeus, jonka suoja on jo lakannut, syntyy uudelleen sen vuoksi, että direktiivi on saatettu osaksi jäsenvaltioiden kansallisia oikeusjärjestyksiä.

II Tosiseikat

2. Ennakkoratkaisukysymyksessä mainittu oikeudellinen ongelma on tullut esiin riidassa, jossa kantajana on Butterfly Srl (jäljempänä Butterfly) ja vastaajana Carosello Srl (jäljempänä Carosello) ja joka koskee italialaisen laulajan Minan laulamista lauluista tehtyjen tiettyjen äänitteiden käyttämistä. Butterfly myi vuonna 1992 "Briciole di baci" -nimistä CD-levyä, joka sisälsi 16 Minan laulamaa laulua, jotka oli ensimmäistä kertaa tallennettu vuosina 1958—1962. Carosello, jolla oli tuolloin lähioikeudet kyseisiin äänityksiin, oli antanut Butterflylle luvan kyseisten äänitteiden käyttämiseen. Kyseisenä ajankohtana voimassa olleen Italian lainsäädännön mukaan musiikkiteoksen tuottajan ja esittävän taiteilijan osalta suoja-aika oli 30 vuotta. Yhteisön lainsäätäjä pidensi tämän jälkeen direktiivillä 93/98/ETY suoja-aikaa niin, että sen pituus on 50 vuotta. Italian lainsäätäjä antoi direktiivin täytäntöönpanolle asetetun määräpäivän eli 30.6.1995 jälkeen useita säännöksiä, joiden mukaan äänilevyjen tuottajien oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua tallentamisesta ja esittävien taiteilijoiden oikeudet 50 vuoden kuluttua esityksestä.

3. Lainsäädännön muuttamisen vuoksi Carosello vaati Butterflyta lopettamaan niiden äänitteiden hyödyntämisen, joiden käyttämiseen Carosello oli antanut vuonna 1992 suostumuksen; Carosello vetosi siihen, että sen kyseisiä äänitteitä koskevat lähioikeudet ovat tulleet uudelleen voimaan uusien kansallisten säännösten ja

* Alkuperäinen kieli: kreikka.

1 — Tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta 29 päivänä lokakuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/98/ETY (EYVL L 290, s. 9).

direktiivin 93/98/ETY täytäntöönpanon vuoksi.

4. Butterfly on nostanut Tribunale civile e penale di Milanossa kanteen sen vahvistamiseksi, että Carosellon vaatimus on perusteeton ja että Butterflylla on edelleen oikeus hyödyntää kyseisiä äänitteitä ja toisintaa CD-levy "Briciole di baci". Vastaaja on vaatinut kanteen hylkäämistä ja nostanut vastakanteen, jossa se vaatii tuomioistuinta kieltämään sen, että Butterfly hyödyntää vastaisuudessa kyseisiä musiikkiteoksia, joiden suoja-aika ei ole vielä päättynyt tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia koskevan lainsäädännön muuttamisen vuoksi. Carosellon vaatimuksia on tukenut väliintulijana Federazione Industria Musicale Italiana (jäljempänä FIMI).

5. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että ne oikeudet, jotka olivat lakanneet alkuperäisen Italian lainsäädännössä säädetyn 30-vuotisen suoja-ajan päätyttyä, ovat tulleet uudelleen voimaan siksi, että suoja-aikaa on pidennetty direktiivillä. Kyseinen tuomioistuin epäilee kuitenkin sitä, ovatko kyseiset kansalliset säännökset yhteensopivia direktiivin niiden säännösten kanssa, jotka koskevat kolmansien saamien oikeuksia suojaamista, mikä on tarpeen sen vuoksi, että suoja-aika on pidennetty 30 vuodesta 50 vuoteen.

III Ennakkoratkaisukysymys

6. Kansallinen tuomioistuin on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan kysymyksen:

"Onko 29.10.1993 annetun direktiivin 93/98/ETY 10 artiklaa ja erityisesti sen säännöstä, jonka mukaan 'jäsenvaltioiden on annettava erityisesti kolmansien saamien oikeuksien suojaamiseksi tarvittavat säännökset', tulkittava siten, että sen mukaisina on pidettävä 6.2.1996 annetun lain nro 52 17 §:n 4 momentin säännöksiä, sellaisena kuin tämä laki on muutettuna 23.12.1996 annetulla lailla nro 650?"

IV Yhteisön lainsäädäntö

7. Direktiivillä 93/98 on tarkoitus yhdenmukaistaa tekijänoikeuden ja tiettyjen sen lähioikeuksien suoja-aikaa koskevat kansalliset säännökset.

Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Esittäjien oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua esityksestä. Jos esityksen tallenne kuitenkin julkaistaan laillisesti tai saatetaan laillisesti yleisön saataville kyseisenä määräaikana, oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua näistä tapahtumista ensimmäisestä.

2. Äänitteiden tuottajien oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua tallennuksesta. Jos äänite kuitenkin julkaistaan laillisesti tai saatetaan laillisesti yleisön saataville kyseisenä määräaikana, oikeudet lakkaavat 50 vuoden kuluttua näistä tapahtumista ensimmäisestä.

[— —]"

8. Direktiivissä käsitellään myös kolmansilla olevia saavutettuja oikeuksia.

Direktiivin 26. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

" — — jäsenvaltioiden on voitava antaa säännöksiä suojattujen teosten ja muiden kohteiden käyttöä koskevien, ennen tästä direktiivistä johtuvaa suojan voimassaoloajan pidentämistä tehtyjen sopimusten tulkinnasta, mukauttamisesta ja toteuttamisen seurannasta."

Lisäksi 27. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Yhteisön oikeusjärjestys takaa saatujen oikeuksien sekä oikeutettujen odotusten kunnioittamisen; jäsenvaltioiden on erityisesti voitava säätää, että tietyissä tapauksissa tekijänoikeudet ja lähioikeudet, jotka syntyvät uudestaan tätä direktiiviä sovellettaessa, eivät voi aiheuttaa korvausvelvollisuutta henkilöille, jotka ovat vilpittömässä mielessä alkaneet käyttää teoksia ajankohtana, jolloin ne eivät ole olleet suojattuja."

Tämän mukaisesti direktiivin 10 artiklassa, joka koskee kyseisten säännösten ajallista sovellettavuutta, säädetään seuraavaa:

"1. Jos tässä direktiivissä säädettyä vastaavaa suojan voimassaoloaikaa pitempi suojan voimassaoloaika on jo alkanut jossakin jäsenvaltiossa 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna päivämääränä, tämä direktiivi ei lyhennä sitä kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Tässä direktiivissä säädettyjä suojan voimassaoloaikoja on sovellettava kaikkiin teoksiin ja kohteisiin, joita 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna päivämääränä suojataan ainakin yhdessä jäsenvaltiossa tekijänoikeutta tai lähioikeuksia koskevien kansallisten säännösten mukaan taikka jotka täyttävät direktiivissä 92/100/ETY säädetyt suojan edellytykset.

3. *Tämän direktiivin soveltaminen ei vaikuta ennen 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivämäärää tapahtuneeseen hyväksi käyttämiseen. Jäsenvaltioiden on annettava erityisesti kolmansien saamien oikeuksien suojaamiseksi tarvittavat säännökset.*

[— —]" [2]

9. Lisäksi jäsenvaltioiden on direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukaan saatettava direktiivin 1—11 artiklan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan 1.7.1995 mennessä.

V Kansallinen lainsäädäntö

10. Alkuperäistä, 22.4.1941 annettua Italian lakia nro 633 (tekijänoikeuslaki) [3] muutettiin jokin aika sitten erityisesti 6.2.1996 annetulla yhteisön oikeuden täytäntöönpanolailla nro 52. [4] Lakia 52/96 puolestaan muutettiin 23.12.1996 annetulla lailla nro 650. [5]

11. Lain nro 52/96 17 §:n 1 momentin mukaan äänitteiden tuottajien ja esittävien taiteilijoiden oikeuksien suoja-aikaa pidennetään 30 vuodesta 50 vuoteen.

12. Tämän pykälän 2 momentissa, sellaisena kuin se on muutettuna lailla nro 650/96, säädetään nimenomaisesti, että 50 vuoden suoja-aikaa sovelletaan myös niihin teoksiin tai oikeuksiin, joita ei enää suojeltu entisen lainsäädännön nojalla mutta joita suojellaan uudelleen 29.6.1995 alkaen uuden lainsäädännön nojalla.

13. Tämän pykälän 4 momentin mukaan lähioikeuksien uudelleensyntymistä koskevilla säännöksillä ei vaikuteta ennen 29.6.1995 tehtyihin toimiin tai sopimuksiin eikä puututa sellaisiin oikeuksiin, joita kolmannet ovat näiden toimien tai sopimusten perusteella laillisesti saaneet ja käyttäneet. Italian lainsäätäjä on erityisesti tehnyt saavutettujen oikeuksien suojan osalta eron kyseessä olevan teostyypin

2 — Kursivointi tässä.
3 — GURI nro 166, 16.7.1941.
4 — GURI nro 34, 10.2.1996, supplemento ordinario nro 24.
5 — GURI nro 300, 23.12.1996.

mukaan. Tältä osin 4 momentissa säädetään seuraavaa:

"Ennen 29.6.1995 tehdyt toimet tai sopimukset ja, poikkeuksena 22.4.1941 annetun lain nro 633 119 §:n 3 momentista, 30.6.1990 jälkeen tehdyt sopimukset sekä niistä johtuvat, kolmansien lainmukaisesti saamat ja käyttämät oikeudet säilyvät koskemattomina ja muuttumattomina.

Erityisesti tältä osin säädetään seuraavaa:

a) Henkilöillä, jotka ovat ennen tämän lain voimaantuloa ryhtyneet valmistamaan kappaleita sellaisista teoksista, joiden suoja oli lakannut aikaisemman lainsäädännön perusteella, ja ryhtyneet levittämään näitä kappaleita, on edelleen tähän oikeus sillä edellytyksellä, että tällöin käytetään aikaisemmassa julkaisutoiminnassa käytettyä graafista asua ja julkaisumuotoa. Teosten luonteen vaatimat tulevat ajanmukaistukset voidaan myös tehdä ja levittää ilman velvollisuutta korvauksen maksamiseen.

b) Henkilöillä, jotka ovat ennen tämän lain voimaantuloa valmistaneet ja myyneet kappaleita sellaisista äänilevyistä tai vastaavista tallenteista, joiden hyödyntämisoikeudet olivat lakanneet aikaisemman lainsäädännön perusteella, on tähän oikeus kolmen kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta lukien."

VI Ennakkoratkaisukysymyksen muotoilu

14. Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisukysymys on muotoiltava uudelleen, kuten komissio on todennut huomautuksissaan. Niiden toimivaltuuksien perusteella, jotka yhteisöjen tuomioistuimelle on annettu EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa, yhteisöjen tuomioistuin ei voi vastata esitettyyn kysymykseen kansallisen tuomioistuimen toivomassa laajuudessa. Kysymys koskee nimittäin suoraan sitä, onko kansallinen lainsäädäntö sopusoinnussa nyt kyseessä olevan yhteisön lainsäädännön kanssa, mitä yhteisöjen tuomioistuin ei kuitenkaan voi ratkaista ennakkoratkaisumenettelyssä. Siksi kysymys on syytä muotoilla uudelleen, ja näin ollen on tutkittava, onko direktiivi 93/98/ETY tai yleisemmin kolmansien saamien oikeuksien suojaa ja luottamuksensuojaa koskeva yhteisön oikeus esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa kolmansien saamien oikeuksien suojaamiseksi tilanteessa, jossa musiikkiteoksia koskevat lähioikeudet syntyvät uudelleen, säädetään ainoastaan, että kyseiset kolmannet saavat myydä varastossaan olevia tavaroita korkeintaan kolmen kuukauden ajan siitä

lukien, kun nämä kansalliset säännökset ovat tulleet voimaan.

VII Ennakkoratkaisukysymyksen tutkittavaksi ottaminen

15. Carosello on esittänyt prosessiväitteen, ja se väittää, että ennakkoratkaisukysymykseen vastaamisella ei ole merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta. Tämä näkemys perustuu seuraaviin seikkoihin: Carosellon mukaan pääasia koskee sellaisen sopimuksen tulkintaa, jonka Carosello teki Butterflyn kanssa 16.7.1990, minkä vuoksi direktiivin 93/98/ETY säännösten tulkitseminen ei ole tarpeen. Toiseksi Carosello esittää, että Butterfly oli, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, myynyt ennen vuoden 1995 loppua kaikki varastossaan olleet "Briciole di baci" -levyt, minkä vuoksi sellaisia Italian säännöksiä, joilla säännellään kolmansien mahdollisuutta myydä varastossaan olevat tuotteet tietyssä määräajassa, koskeva ennakkoratkaisukysymys on luonteeltaan pelkästään hypoteettinen. Kolmanneksi se Butterflyn pääasiassa esittämä vaatimus, jonka mukaan tuomioistuimen olisi vahvistettava Butterflyn oikeus julkaista uudelleen kyseinen CD-levy Carosellon vastustuksesta huolimatta, on turha, koska Butterfly ei ole hakenut tarvittavaa lupaa Società Italiana Autori Editorilta (jäljempänä SIAE) eikä voisi tällaista lupaa saadakaan, joten pääasian oikeudenkäynnillä ei ole käytännön merkitystä.

16. Prosessiväitettä ei voida hyväksyä. Ensinnäkin on viitattava siihen, että yhteisöjen tuomioistuimella on vain vähän harkintavaltaa sen suhteen, voiko se jättää tutkimatta ennakkoratkaisukysymyksen. Yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään todennut, että "yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta". [6] Jos siis esitetyt kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, "yhteisöjen tuomioistuimen on periaatteessa vastattava kysymyksiin". [7] Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että poikkeustapauksissa sen on oman toimivaltaisuutensa tutkimiseksi käsiteltävä niitä olosuhteita, joiden vallitessa ennakkoratkaisupyyntö on esitetty. [8] "Kansallisen tuomioistuimen esittämä pyyntö voidaan jättää tutkimatta, jos on *ilmeistä*, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkitsemisella tai yhteisön oikeussäännön pätevyyden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen,

6 — Asia C-105/94, Celestini, tuomio 5.6.1997 (Kok. 1997, s. I-2971, 21 kohta). Ks. myös asia C-387/93, Banchero, tuomio 14.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4663, 15 kohta).

7 — Ks. em. asia Celestini, tuomion 21 kohta ja asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta).

8 — Ks. esim. asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045, 21 kohta); asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4673); yhdisteryt asiat C-320/90, C-321/90 ja C-322/90, Telemarsicabruzzo ym., tuomio 26.1.1993 (Kok. 1993, s. I-393) sekä em. asia Celestini, tuomion 22 kohta.

jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin." [9]

VIII Ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen

17. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole ilmeistä, [10] että ennakkoratkaisukysymysten tutkimisen edellytykset puuttuvat. Yhteisöjen tuomioistuimella ei ole myöskään toimivaltaa tutkia kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevaa oikeusriitaa sen selvittämiseksi, onko oikeusriita merkityksetön siksi, että Butterfly ei ole saanut SIAE:n lupaa kyseisten teosten osalta, eikä sen ratkaisemiseksi, onko yhteisön oikeudella ylipäätään merkitystä Carosellon ja Butterflyn välisen sopimuksen tulkinnassa. Toisaalta jos yhteisön oikeuden kannalta riittäväksi ei katsota sitä, että kolmansien saamia oikeuksia suojellaan pelkästään niin, että kolmansille tehdään mahdolliseksi varastossa olevien tavaroiden myyminen, olisi tutkittava myös, onko Butterflyn vaatimus, jonka mukaan sen on saatava edelleen hyödyntää "Briciole di baci" -levyn tekemisessä käytettyjä äänitteitä eikä Carosello voi vedota tältä osin lähioikeuksiinsa, yhteisön oikeuden kannalta perusteltu, kuten Butterfly on esittänyt. Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen on vastattava esitettyyn kysymykseen.

18. Butterfly on esittänyt direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohdan tulkintaa koskevissa huomautuksissaan seuraavaa: Ensinnäkin tässä säännöksessä suojataan laajasti ja rajoittamattomasti niitä kolmansia, joilla on saavutettuja oikeuksia niiden teosten osalta, joita koskevat tekijänoikeudet tai lähioikeudet ovat syntyneet uudelleen. Toiseksi nämä määräykset ovat Butterflyn mukaan niin selkeitä ja ehdottomia, että niillä on välittömiä oikeusvaikutuksia kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Kolmanneksi Butterfly esittää, että sellaiset saavutettujen oikeuksien rajoitukset, joista on säädetty nyt kyseessä olevassa Italian lainsäädännössä, loukkaavat näitä direktiivin säännöksiä, minkä vuoksi kansalliset tuomioistuimet eivät saa soveltaa näitä rajoituksia. Butterflyn mukaan tämä on ainoa tulkintaratkaisu, jolla kunnioitetaan niitä yhteisön oikeuden perusperiaatteita, jotka koskevat kolmansien saamien oikeuksien suojaa ja luottamuksensuojaa.

19. Carosello, FIMI, Italian hallitus ja komissio ovat eri mieltä tietyistä Butterflyn väitteistä.

9 — Em. asia Celestini, tuomion 22 kohta. Ks. myös julkisasiamies Fennellyn ratkaisuehdotus asiassa Celestini (19 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

10 — Tutkimatta jättämisen ilmeisyydestä ks. myös uudemmasta oikeuskäytännöstä asia C-472/93, Sapano ym., tuomio 7.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4321); asia C-2/96, Sunino ja Data, tuomio 20.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1543) ja asia C-191/96, Modesti, tuomio 19.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3937).

20. Tutkin jäljempänä asiassa merkityksellisiä direktiivin 93/98/ETY säännöksiä määrittääkseni sen, missä laajuudessa direktiivissä suojataan saavutettuja oikeuksia ja millainen harkintavalta näissä säännöksissä annetaan jäsenvaltioille kyseisen suojan toteuttamisessa. Sitten tutkin, onko saavutetut oikeudet turvattu riittävällä tavalla direktiivissä 93/98/ETY, kun huomioon otetaan yhteisön oikeuden yleiset periaatteet ja erityisesti saavutettujen oikeuksien suojaa ja luottamuksensuojaa koskevat periaatteet. Lopuksi käsittelen — tosin vain siltä osin kuin tämä on edeltävä huomioon ottaen tarpeen — sitä kysymystä, onko direktiivin 10 artiklan 3 kohdan toisella virkkeellä välitöntä oikeusvaikutusta.

21. Direktiivi 93/98/ETY on osa niitä yhteisöjen lainsäätäjän pyrkimyksiä, joilla tähdätään tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien suojaamiseen.[11] Näiden pyrkimysten johdosta ryhdyttiin lainsäädäntötoimiin jo 1990-luvun alussa, ja tätä koskevia lainsäädäntöhankkeita on edelleen vireillä.[12] Näiden pyrkimysten perusajatuksena on kyseisten oikeuksien suojan vahvistaminen, jota edellytetään myös TRIPS-sopimuksessa,[13] joka on tehty osana Uruguayn kierroksen GATT-neuvotteluja. Tarve vahvistaa kyseisten oikeuksien suojaa mainitaan nimenomaisesti direktiivissä 93/98/ETY, jonka 10. perustelukappaleessa todetaan, että "tekijänoikeuden ja lähioikeuksien yhdenmukaistamisen on perustuttava suojelun korkeaan tasoon, koska nämä oikeudet ovat välttämättömiä luovalle henkiselle työlle".

22. Kyseisille oikeuksille annettu asema ja merkitys ovat erityisen relevantteja tulkittaessa direktiivin 93/98/ETY säännöksiä, koska näistä säännöksistä ilmenee yhteisön lainsäätäjän pyrkimys suojella mahdollisimman laajalti tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia. Tämän vuoksi kyseisiä säännöksiä on tulkittava laajasti, kun taas niitä säännöksiä, joissa säädetään poikkeuksista

11 — Yhteisöjen tuomioistuin totesi jo asiassa 78/70, Deutsche Grammophon, 8.6.1971 antamassaan tuomiossa (Kok. 1971, s. 487), että teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojaan sovelletaan yhteisön oikeutta, koska nämä oikeudet mainitaan nimenomaisesti EY:n perustamissopimuksen 36 artiklassa.

12 — Yhteisöjen tuomioistuin totesi vuonna 1989, että "yhteisön voimassa olevan oikeuden mukaan, jolle on ominaista se, ettei kirjallisia ja taiteellisia teoksia koskevien oikeuksien suojaa koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamista ja lähentämistä ole suoritettu, kyseisen suojan edellytyksistä ja yksityiskohtaisista säännöistä on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä" (asia 341/87, EMI Electrola, tuomio 24.1.1989, Kok. 1989, s. 79, 11 kohta). Tämän lainaukon sulkemiseksi on annettu seuraavat säädökset: tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14 päivänä toukokuuta 1991 annettu neuvoston direktiivi 91/250/ETY (EYVL L 122, s. 42); vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 19 päivänä marraskuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/100/ETY (EYVL L 346, s. 61); tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta 27 päivänä syyskuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/83/ETY (EYVL L 248, s. 15); em. direktiivi 93/98/ETY sekä tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11 päivänä maaliskuuta 1996 annettu neuvoston direktiivi 96/9/EY (EYVL L 77, s. 20).

13 — Kauppaan liittyvistä teollis- ja tekijänoikeuksien näkökohdista tehty sopimus, joka kattaa myös tavarajäljennösten kansainvälisen kaupan, eli TRIPS-sopimus.

näiden oikeuksien suojaan, on tulkittava suppeasti.

23. Tätä käsitystä vahvistaa myös kyseisen direktiivin lainsäädäntöhistoria. Alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa oli ainoastaan säännös siitä, että direktiivin 93/98/ETY soveltamisesta ei saa seurata kansallisissa oikeusjärjestyksissä säädetyn pisimmän suoja-ajan lyheneminen. Seurauksena ei siis saanut olla se, että sellaisia tekijän- ja lähioikeuksia rajoitetaan, jotka on jo saatu kansallisen lainsäädännön perusteella. Alkuperäisessä ehdotuksessa ei kuitenkaan ollut nimenomaista säännöstä sellaisten oikeuksien uudelleensyntymisestä, jotka olivat kansallisten säännösten perusteella jo lakanneet ennen direktiivin 93/98/ETY voimaantuloa. Euroopan parlamentti vaati tämän ehdotuksen muuttamista ja toi esiin kysymyksen kansallisen oikeuden perusteella jo lakanneiden oikeuksien uudelleensyntymisestä ja kolmansien saamien oikeuksien suojaamisesta.

24. Kolmansien saamien oikeuksien suojaamisen osalta parlamentti vaati, että komissio täydentäisi direktiiviä 93/98/ETY ensinnäkin sellaisilla säännöksillä, joiden mukaan tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa uutta yhteisön sääntelyä sovelletaan niin, ettei sillä puututa ennen tiettyä ajankohtaa lainmukaisesti tehtyihin kyseisten teosten hyödyntämistoimiin; toiseksi säännöksiä oli annettava siitä, että tekijän- ja lähioikeuksien haltijat eivät saa vastustaa sellaista teosten käyttämistä, joka liittyy välittömästi ennen yhteisön sääntelyn voimaantuloa vilpittömässä mielessä tehtyihin investointeihin, ja kolmanneksi siitä, että jäsenvaltioiden on annettava säännöksiä, joiden perusteella tekijän- ja lähioikeuksien haltijat saavat asianmukaisen korvauksen tietyistä hyödyntämistoimista, joita on jatkettu direktiivin voimaantulon jälkeen.

25. Kun verrataan parlamentin ehdotuksia direktiivin 93/98/ETY lopulliseen sanamuotoon, voidaan tehdä seuraavat päätelmät:

Ensinnäkin direktiivissä hyväksytään niiden tekijän- ja lähioikeuksien uudelleensyntymisen periaate, joiden suoja-aika oli kansallisten säännösten perusteella jo päättynyt ennen direktiivin voimaantuloa.[14] On todettava, että ratkaisu, jonka mukaan oikeudet syntyvät uudelleen, on sen periaatteen mukainen, jonka mukaan oikeussääntöjä sovelletaan *ex nunc*. Jos oikeussäännössä säädetään, että oikeus lakkaa olemasta voimassa 50 tai 70 vuotta sen jälkeen, kun oikeus on saanut alkunsa, eikä tämä aika ole vielä päättynyt tämän oikeussäännön tullessa voimaan, on peri-

14 — Ratkaisu, jonka mukaan oikeudet syntyvät uudelleen, oli asianmukainen, koska näin voitiin yhdenmukaistaa mahdollisimman nopeasti ne kansalliset säännökset, jotka koskevat tekijän- ja lähioikeuksien suoja-aikaa. Ilman oikeuksien uudelleensyntymistä tilanne olisi ollut ainakin tietyn ajanjakson ajan se, että tekijän- ja lähioikeuksia tiettyyn teokseen olisi suojattu tietyissä jäsenvaltioissa (joissa suoja-aika on pidempi), kun taas toisissa jäsenvaltioissa suojaa ei olisi ollut. Tällä olisi epäilyksettä ollut kielteisiä seurauksia yhteisön sisäisen kaupan osalta.

aatteessa lähdettävä siitä, että kyseinen oikeus on olemassa. Tekijän- ja lähioikeuksien uudelleensyntyminen direktiivin 93/98/ETY perusteella ei merkitse sitä, että direktiivillä olisi taannehtiva vaikutus, mikä aiheuttaisi direktiivin ajallisen sovellettavuuden osalta epäilyjä siitä, onko tällainen taannehtivuus yhteensoveltuvaa yleisten oikeusperiaatteiden kanssa. [15]

Toiseksi on todettava, että vaikka yhteisön oikeuden yleisten oikeusperiaatteiden noudattamiseksi direktiivissä 93/98/ETY säädetään kolmansien saamien oikeuksien suojasta, näin ei ole tehty täsmälleen siinä laajuudessa, kuin parlamentti aikoinaan esitti. Direktiivin 93/98/ETY soveltamisalan osalta direktiivissä tehtiin nimenomainen poikkeus niiden hyödyntämistoimien osalta, jotka oli toteutettu ennen 1.7.1995 eli ennen direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräajan päättymistä. Direktiivissä ei kuitenkaan mainita mitään tiettyjä keinoja kolmansien oikeuksien suojaamiseksi (tai velvoiteta käyttämään tiettyjä keinoja), kun hyödyntäminen on tapahtunut kyseisen ajankohdan *jälkeen*. Direktiivissä edellytetään vain yleisesti ja täsmentämättömästi sitä, että "jäsenvaltioiden on annettava erityisesti kolmansien saamien oikeuksien suojaamiseksi tarvittavat säännökset", minkä perusteella on pääteltävä, että tätä henkilöryhmää ei saa kyseisissä kansallisissa säännöksissä jättää kokonaan direktiivissä säädetyn suojan ulkopuolelle. Lisäksi kolmansien saamien oikeuksien ja oikeutettujen odotusten suojelemisen osalta direktiivin 27. perustelukappaleessa todetaan ainostaan, että *jäsenvaltioilla on mahdollisuus muttei velvollisuutta* säätää, että "*tietyissä tapauksissa* tekijänoikeudet ja lähioikeudet, jotka syntyvät uudestaan tätä direktiiviä sovellettaessa, eivät voi aiheuttaa korvausvelvollisuutta henkilöille, jotka ovat vilpittömässä mielessä alkaneet käyttää teoksia ajankohtana, jolloin ne eivät ole olleet suojattuja". [16] Näin ollen vilpittömässä

15 — Kuten olen jo todennut asiassa C-321/97, Andersson, 19.1.1999 antamassani ratkaisuehdotuksessa (57 kohta), taannehtivuutta ei saa sekoittaa oikeussäännön välittömän sovellettavuuden kanssa. Ero on siinä, millainen ajallinen ulottuvuus on oikeussäännössä tarkoitetuilla tilanteilla. Taannehtivuudessa oikeussääntöä sovelletaan tilanteisiin, jotka olivat ennen oikeussäännön voimaantuloa jo *päättyneitä*. Välitön sovellettavuus, joka tapahtuu periaatteessa myös *tempus regis actum* -periaatteen mukaisesti, tarkoittaa sitä, että kyseistä oikeussääntöä sovelletaan parhaillaan käynnissä oleviin tilanteisiin; tämä merkitsee sitä, että oikeussäännön ajallinen soveltamisala ulottuu myös sellaisten käynnissä olevien tilanteiden tuleviin vaikutuksiin, jotka ovat alkaneet menneisyydessä mutta jotka eivät ole vielä päättyneet oikeussäännön tullessa voimaan. Tällainen jatkuva, vielä päättymätön tilanne syntyy silloin, kun teoksen hyväksikäyttö aloitetaan ja sitä jatketaan sen jälkeen, kun oikeuksien suoja-aika on lakannut. Vilpittömässä mielessä olevat kolmannet eivät siis voi vedota pelkästään siihen, että he hyödyntävät parhaillaan teosta, perustellakseen sen, että kyse on jo päättyneestä tilanteesta. Jos sen sijaan hyödyntäminen olisi jo päättynyt ennen direktiivin 93/98/ETY soveltamisen alkamista, kyse olisi tällaisesta päättyneestä tilanteesta, johon puuttuminen merkitsisi myöhemmän oikeussäännön taannehtivaa soveltamista.

Tämän mukaisesti vilpittömässä mielessä olleiden kolmansien osalta kyse on päättyneestä tilanteesta, jos nämä eivät ainoastaan ole aloittaneet CD-levyjen valmistusta ja hyödyntämistä, vaan ovat myös myyneet valmistamansa kappaleet eli saattaneet tuotteet markkinoille. Se kysymys, onko kyse yleisten oikeusperiaatteiden vastaisesta taannehtivasta soveltamisesta, tulisi tosiasiassa esiin ainoastaan siinä tilanteessa, että lähioikeuksien uudelleensyntymisen osalta mentäisiin niin pitkälle, että vilpittömässä mielessä toimineiden kolmansien olisi maksettava korvaus niiden CD-levyjen myynnistä, jotka he ovat valmistaneet ja saattaneet markkinoille ennen 1.1.1995. Tästä ei kuitenkaan ole kyse nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, koska direktiivin 93/98/ETY sanamuodosta ja tarkoituksesta ilmenee, että lähioikeuksien uudelleensyntyminen ei koske sellaisia tuotteita, jotka on myyty ennen yhteisön säänteleyssä säädettyä määräaikaa.

16 — Kursivointi tässä.

mielessä olleilla kolmansilla ei ole mitään erityistä oikeutta hyödyntää edelleen sellaista teosta, jota he olivat hyödyntäneet ennen 1.1.1995 tai myös sen jälkeen, vaikka he maksaisivat tästä asianmukaisen korvauksen (eikä varsinkaan ilman velvollisuutta maksaa korvausta).

26. Edellä esitetystä ilmenee selkeästi, että yhteisön lainsäätäjä on pyrkinyt suojaamaan saavutettuja oikeuksia, mutta samalla se on jättänyt jäsenvaltioiden lainsäätäjille paljon harkintavaltaa. Jäsenvaltioiden lainsäätäjät pystyvät asemansa ja luonteensa puolesta myös parhaiten saattamaan oikeudenmukaisella tavalla tasapainoon yhtäältä tekijöiden, tuottajien ja esiintyjien ja toisaalta vilpittömässä mielessä olevien kolmansien vastakohtaiset intressit. Ei myöskään näytä olevan perustetta sille Butterflyn väitteelle, jonka mukaan Butterflyn oikeus hyödyntää edelleen vilpittömässä mielessä olevana kolmantena kyseisiä Minan lauluja myös 1.1.1995 jälkeen johtuu suoraan direktiivin 93/98/ETY 10 artiklasta. Periaatteessa jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluu niiden olosuhteiden sääntely, jotka aiheutuvat 1.1.1995 jälkeen uudelleen syntyneistä lähioikeuksista, ja kolmansien suojaaminen. Vain siinä tilanteessa, että jäsenvaltion toimilla suojellaan kolmansia niin vähän, että jäsenvaltioiden on katsottava ylittäneen niillä olevan harkintavallan rajat, direktiivin 10 artiklan 3 kohdan säännöksiä voidaan tarkastella sen tutkimiseksi, onko näillä säännöksillä välitöntä oikeusvaikutusta ja voivatko sellaiset yksityiset vedota niihin, jotka — kuten Butterfly — haluavat edelleen hyödyntää sellaisia teoksia, joiden suoja oli lakannut ennen 1.1.1995.

27. Jäsenvaltioiden harkintavallan käytön valvonnasta niiden suojellessa kolmansien saamia oikeuksia on todettava, että tämä harkintavalta ulottuu erittäin laajalle, mikä ilmenee seuraavasta. Ensinnäkin direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohdan säännökset on laadittu niin yleisiksi kuin mahdollista. Toiseksi direktiiviin otettiin tämä yleinen sanamuoto eikä parlamentin ehdotusta, jossa olisi säädetty — vaikkakin vain osittain — kolmansien suojan konkreettisista muodoista. Kolmanneksi jo se seikka, että nyt on kyse direktiivin muodossa annetun yhteisön sääntelyn toteuttamisesta kansallisessa oikeusjärjestyksessä, riittää osoitukseksi siitä, että jäsenvaltioilla on tältä osin paljon harkintavaltaa. Jäsenvaltioita sitovat EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan mukaan direktiivillä tavoiteltavat päämäärät, muttajäsenvaltiot voivat

itse valita ne keinot, joilla nämä päämäärät saavutetaan.

28. Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, että jäsenvaltiot voisivat direktiivin 93/98/ETY osalta antaa oikeussääntöjä ilman mitään valvontaa. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin todennut seuraavaa: " — — kirjallisia ja taiteellisia teoksia koskevat yksinoikeudet ovat omiaan vaikuttamaan tavaroiden liikkuvuuteen ja palveluiden tarjoamiseen sekä kilpailuolosuhteisiin yhteisössä. Tämän vuoksi — — kyseisiä oikeuksia, vaikka niihin sovelletaan kansallisia lainsäädäntöjä, koskevat perustamissopimuksessa esitetyt vaatimukset, ja ne kuuluvat näin ollen perustamissopimuksen soveltamisalaan." [17] Näin ollen tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia ei saa suojella siinä määrin, että suojalla loukataan muita oikeuksia tai etuja, joita yhteisön oikeudessa pidetään suojelun arvoisina, eli tässä tapauksessa kolmansien saavuttamia oikeuksia.

29. Kuten komissio on perustellusti todennut, joka tapauksessa sellaisia kansallisia säännöksiä, joissa annetaan kolmansille pelkästään mahdollisuus siihen, että ne saavat tietyn — vaikkakin lyhyen — ajanjakson aikana myydä varastossaan olevat sellaiset teosten kappaleet, joiden suoja-aika oli päättynyt ennen 1.7.1995, ei ole pidettävä direktiivin kannalta riittämättöminä, minkä osoitan jäljempänä.

30. Nyt esillä olevassa asiassa se määräaika, jonka kuluessa varastossa olevat tavarat oli myytävä Italian lainsäädännön mukaan, oli kolme kuukautta kyseisen lainsäädännön voimaantulosta. Määräaika päättyi siten kolme kuukautta 25.2.1996 jälkeen eli 26.5.1996. Tämä on merkityksellistä siksi, että direktiivin 93/98/ETY täytäntöönpanon vuoksi tekijänoikeudet ja lähioikeudet olivat syntyneet uudelleen eri kansallisissa oikeusjärjestyksissä jo 29.6.1995. Tämän vuoksi saavutettujen oikeuksien haltijoilla oli kyseisten Italian säännösten perusteella mahdollisuus myydä varastossaan olevat tavarat sellaisen ajanjakson aikana, jonka pituus oli hieman yli 11 kuukautta laskettuna siitä, kun tekijänoikeudet ja lähioikeudet olivat syntyneet uudelleen sellaisten teosten osalta, joiden hyväksikäyttö oli alkanut ennen 1.7.1995. [18] Niinpä sellaisilla elinkeinonharjoittajilla, jotka olivat hyödyntäneet teoksia, joiden suoja-aika oli päättynyt ennen 1.7.1995, oli myymällä varastonsa riittävän pitkän ajanjakson aikana mahdollisuus hyötyä aikaisemmasta teosten hyödyntämisestä niin, ettei heillä ollut velvollisuutta maksaa korvauksia niille hen-

17 — Yhdistetyt asiat C-92/92 ja C-326/92, Phil Collins ym., tuomio 20.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5145).

18 — Kolmansilla oli tarkemmin ottaen mahdollisuus valmistaa CD-levyjä 1.7.1995—25.2.1996 ja myydä valmistamansa kappaleet 25.2.—26.5.1996.

kilöille, joiden oikeudet olivat syntyneet uudestaan yhteisön direktiivin perusteella.

31. Italian lainsäädännössä säädetty kolmen kuukauden määräaika, joka oli todellisuudessa 11 kuukautta siitä laskettuna, kun tekijänoikeudet ja lähioikeudet olivat syntyneet uudelleen direktiivin 93/98/ETY perusteella, oli todennäköisesti riittävä vilpittömässä mielessä olleiden kolmansien taloudellisten intressien turvaamiseen, kuten Italian hallitus on todennut huomautuksissaan.[19] Tämä määräaika ei ole missään tapauksessa ilmeisen riittämätön tai niin lyhyt, että sillä aiheutettaisiin vahinkoa vilpittömässä mielessä toimineille kolmansille, joiden osalta on muutenkin lähdettävä siitä, että 29.11.1993 lähtien eli siitä lähtien, kun direktiivi 93/98/ETY oli julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, heidän tiedossaan oli se, että tekijänoikeudet ja lähioikeudet syntyvät uudelleen 1.7.1995. Ei ole myöskään yhteisöjen tuomioistuimen asiana ratkaista kansallisen lainsäätäjän sijasta sitä, mikä on sopivin järjestelmä tasapainon saavuttamiseksi vastakohtaisten intressien välillä ja myös muiden tekijöiden huomioon ottamiseksi, joita ovat esimerkiksi vilpittömässä mielessä olleiden kolmansien investointien laajuus, vapaasti käytettävissä olleiden teosten hyödyntämisen laajuus ja siihen liittyvät erityiset olosuhteet sekä hyödynnetyn teoksen erityinen tyyppi. Koska yhteisön lainsäätäjä on pitänyt parempana sitä, että jäsenvaltioille annetaan tältä osin harkintavaltaa, yhteisöjen tuomioistuimen tulkintamahdollisuudet ovat direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohdan osalta erityisen rajoitetut.

32. Jos on niin, että Italian lainsäätäjä on antanut kolmannen asemassa olevien tuottajien osalta tiukempaa lainsäädäntöä kuin muut jäsenvaltiot, mikä ilmenee Butterflyn mukaan sen esittämästä vertailevasta tutkimuksesta, tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, että Italian lainsäätäjä olisi ylittänyt sen toimivaltansa, joka sillä on direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohdan perusteella.

33. Tältä osin sillä Butterflyn väitteellä, jonka mukaan Italian lainsäätäjä syrjii äänitteitä hyödyntäneitä kolmansia verrattuna kirjallisia teoksia hyödyntäneisiin kolmansiin, ei ole merkitystä vastattaessa esitettyyn tulkintakysymykseen. Kyseiset kansalliset säännökset ovat ilmeisen edullisia niiden kolmansien kannalta, jotka olivat ryhtyneet hyödyntämään sellaisia kirjallisia teoksia, joiden suoja oli lakannut ennen direktiivin täytäntöönpanoa ja joihin

19 — Italian hallitus toteaa huomautuksissaan, että ennen kyseisen lainsäädännön antamista huomioon oli otettu äänitteiden tuottajien tavanomaiset kustannukset, investoinnit ja voittomahdollisuudet. Italian hallituksen mukaan on muun muassa huomattava, että tuotantokustannukset olivat erityisen alhaisia, koska kyse oli teoksista, joiden suoja-aika oli päättynyt, ja että nämä kustannukset aiheutuvat käytännössä pelkästään toisintamisesta (eli CD-levyjen tekemisestä). Näiden kustannusten kuolettamiseen riittää siten käytännössä se, että tuottajilla on mahdollisuus myydä varastonsa tietyn määräajan kuluessa siitä, kun lähioikeudet ovat syntyneet uudelleen, ilman velvollisuutta maksaa tässä yhteydessä korvauksia lähioikeuksien haltijoille.

liittyvät tekijänoikeudet ovat syntyneet uudelleen; näin on siksi, että tällaiset kolmannet voivat edelleen vapaasti hyödyntää näitä teoksia (eli myydä niitä ilman aikarajoituksia, valmistaa uusia kappaleita ja saattaa tarvittaessa ne ajan tasalle). Vaikka sääntely on tällainen kirjallisten teosten osalta, tämä ei tarkoita tietenkään sitä, että jäsenvaltioilla olisi velvollisuus kohdella vastaavalla tavalla myös musiikkiteoksia ja sellaisia kolmansia, joilla on vilpittömässä mielessä saavutettuja oikeuksia musiikkiteoksiin. Vaikka Italian lainsäädäntö onkin selvästi epäedullisempi musiikkiteosten kuin kirjallisten teosten osalta, kyseessä ei voida katsoa olevan yhteisön oikeuden loukkaaminen, jos tällä lainsäädännöllä ei ylitetä sen harkintavallan rajoja, jota jäsenvaltioilla on direktiivin perusteella. [20]

34. Ei ole myöskään selvää, kuten Butterfly virheellisesti väittää, että Italian lainsäädäntö, joka koskee kolmansien saamia oikeuksia niihin kirjallisiin teoksiin, joihin liittyvät tekijänoikeudet ovat syntyneet uudelleen, olisi ristiriidassa direktiivin 93/98/ETY tarkoituksen kanssa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole suoraan esittänyt tätä koskevaa kysymystä, eivätkä ennakkoratkaisumenettelyyn osallistuneet osapuolet myöskään ole käsitelleet tarkemmin tätä kysymystä. Siksi yhteisöjen tuomioistuimen ei mielestäni tulisi käsitellä tätä kysymystä, ja tältä osin on lisäksi huomattava, että tämän kysymyksen ratkaiseminen ei ole tarpeen esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi. Jos yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin on tältä osin päinvastaisella kannalla, mielestäni on lähdettävä siitä, että näin pitkälle menevä eli käytännössä rajoittamaton kolmansien etujen suojaaminen heikentäisi voimakkaasti tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, joita yhteisön lainsäätäjä on halunnut suojella, eikä siten olisi sopusoinnussa direktiivin 93/98/ETY kanssa. Butterfly ei voi siten vaatia, että yhdenvertaisuusperiaatetta sovelletaan siihen, koska sääntelyllä, jossa myös musiikkiteoksiin sovellettaisiin samoja periaatteita kuin kirjallisiin teoksiin, rikottaisiin yhteisön oikeutta.

35. Lopuksi — mikä on vahvin argumentti Carosellon, FIMI:n, Italian hallituksen ja komission näkemysten tueksi — on todettava, että se toimivalta, joka jäsenvaltioille on annettu direktiivin 93/98/ETY säännöksillä, koskee *siirtymäsäännösten* antamista, joilla voi *jo luonteensa puolesta* olla ainoastaan mahdollisimman vähäinen normatiivinen vaikutus, koska niissä säädetään poikkeuksista direktiivillä luotuun yleiseen lähioikeuksien suojajärjestelmään. Kun siis jäsenvaltiot toteuttavat kansallisessa oikeudessaan direktiivin 10 artiklan 3 kohdan säännökset kolmansien saamien oikeuksien suojaamisesta, niiden on otet-

20 — Voitaisiin myös katsoa, että kolmannet, jotka ovat vilpittömässä mielessä hyödyntäneet musiikkiteoksia, joiden suoja-aika on päättynyt, eivät ole samassa tilanteessa kuin sellaisten kirjallisten teosten hyödyntäjät, joiden suoja-aika on päättynyt. Siten yleisten tulkintaperiaatteidenkaan nojalla ei voida vaatia, että erilaisia tilanteita kohdeltaisiin samalla tavalla.

tava huomioon se, että nämä säännökset ovat poikkeussäännöksiä; näin ollen tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien suojaa on rajoitettava niin vähän kuin mahdollista, koska niiden suojaaminen on direktiivin tärkein päämäärä ja ensisijainen tavoite.

36. Tällainen direktiivin 93/98/ETY tulkinta ei ole ristiriidassa yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden eli erityisesti kolmansien saamien oikeuksien suojaa ja luottamuksensuojaa koskevien periaatteiden kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin on tosin katsonut, että yhteisöjen oikeudessa suojataan saavutettuja oikeuksia,[21] mutta se ei ole koskaan todennut — eikä tämä olisi edes mahdollista — että seurauksena siitä, että saavutetut oikeudet turvataan antamalla siirtymäsäännöksiä, voisi olla se, että näin loukattaisiin kyseisellä sääntelyllä luotua yleistä järjestelmää tai tehtäisiin täysin merkityksettömiksi ne oikeudet ja oikeutetut edut, joita kyseisellä sääntelyllä nimenomaisesti halutaan suojata. Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin todennut vakiintuneessa oikeuskäytännössään, että luottamuksensuojan periaatetta "ei voida laajentaa siten, että se estäisi yleisesti uuden säännöstön soveltamisen vanhan säännöstön voimassaoloaikana syntyneiden tilanteiden tuleviin vaikutuksiin".[22] Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että "elinkeinonharjoittajat eivät voi perustellusti luottaa sellaisen vallitsevan tilanteen säilymiseen, jota yhteisöjen toimielimet voivat harkintavaltansa perusteella muuttaa".[23]

37. Tämän mukaisesti yhteisön oikeudesta ei mielestäni ole löydettävissä perustaa, jonka nojalla elinkeinonharjoittajilla olisi oikeus saada laajempaa suojaa kuin nykyisessä Italian lainsäädännössä annetaan Butterflylla olevassa tilanteessa eli tilanteessa, jossa se on ryhtynyt hyödyntämään teosta, johon liittyvät lähioikeudet olivat jo lakanneet, ja jossa se haluaisi jatkaa tätä hyödyntämistä sen jälkeen, kun kyseiset oikeudet ovat syntyneet uudelleen kansallisen oikeuden perusteella direktiivin 93/98/ETY täytäntöönpanemisen jälkeen.[24] Tämän perusteella ei ole enää tarpeen tutkia, onko direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohta luonteeltaan sellainen, että sillä voi olla välitön oikeusvaikutus kansallisessa oikeusjärjestyksessä.

21 — Asia 159/82, Verli-Wallace v. komissio, tuomio 22.9.1983 (Kok. 1983, s. 2711).

22 — Asia C-221/88, Busseni, tuomio 22.2.1990 (Kok. 1990, s. I-495, 35 kohta). Ks. myös asia 278/84, Saksa v. komissio, tuomio 14.1.1987 (Kok. 1987, s. 1); asia 68/69, Brock, tuomio 14.4.1970 (Kok. 1970, s. 171) ja asia 270/84, Licata v. WSA, tuomio 10.7.1986 (Kok. 1986, s. 2305).

23 — Asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990 (Kok. 1990, s. I-395, 33 kohta). Ks. myös asia 52/81, Faust v. komissio, tuomio 28.10.1982 (Kok. 1982, s. 3745, 27 kohta) ja yhdistetyt asiat 424/85 ja 425/85, Frico ym., tuomio 17.6.1987 (Kok. 1987, s. 2755, 33 kohta).

24 — Jäsenvaltion lainsäätäjä saa periaatteessa säätää tätä laajemmasta suojasta, mutta sillä ei ole tähän mitään velvollisuutta.

IX Ratkaisuehdotus

38. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi esitettyyn kysymykseen seuraavasti:

Tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suojan voimassaoloajan yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston direktiivin 93/98/ETY 10 artiklan 3 kohta ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jossa kolmansien saamien oikeuksien suojaamiseksi tilanteessa, jossa musiikkiteoksia koskevat lähioikeudet syntyvät uudelleen, säädetään ainoastaan, että kyseiset kolmannet saavat myydä varastossaan olevia tavaroita korkeintaan kolmen kuukauden ajan siitä lukien, kun nämä kansalliset säännökset ovat tulleet voimaan.